

Ikimuistoinen joulumatka Etelä-Afrikkaan

Kapsäkit karkuteillä ja muita sattumuksia

Vaikka reissaaminen on mukavaa, matka ei aina suju kommelluksista huolellisista ennakoivalmisteluista huolimatta. Matkustavainen joutuu etenkin omatoimimatkoilla yllättäviin tilanteisiin, joista selviytyminen kysyy hermoja, kärsivällisyyttä, huumorintajua ja hippusen luovuuttakin. Matkasta voi kehkeytyä unohtumaton myös silloin, kun kaikki ei mene aivan kuten Strömsössä. Näin kävi eräällä joulumatkalla toistakymmentä vuotta sitten.

Matkalaukut jököttävät eteisessä odotellen taksia lentokentälle, edessä on lähtö Etelä-Afrikkaan. Jouluun on enää vajaa viikko. Aamu-tv:n meteorologi povaa iltapäiväksi lumisadetta, jonka ensimmäiset hiutaleet alkavatkin putoilla taksin kaarttaessa pihaan. Kehätiellä satelee vielä hissukseen, mutta lähempänä lentokenttää pyryttää jo reippaammin. Ajatus Afrikan auringosta väikkyä mielessä ja ajattelen, ettei näitä keleşä totta vie tule ikävä.

Selvittyämme kentällä eroon matkatavaroista päätämme matkakumppanini kanssa aloittaa reissun nauttimalla perinteiset kuoharit. Katselen kentälle ja panen merkille, miten tuuli yltyy ja pyry sakenee. Tekstaamme ystävillemme, joiden on määrä tulla perässä viikon kuluttua samalla lennolla, että se on menoa nyt. Odotellessamme infotauluun ilmestyy tieto Amsterdamin lennon lähdön myöhästymisestä tunnilla. Vaihtoaikaa Johannesburgissa on varattu riittävästi, ei huolta. Mutta tunti venyy toiseksikin, jolloin pieni levottomuuden poikanen alkaa hiipiä mieleen. Katselen ulos, maisema kentällä näyttää yhä jouluisemmalta. Kiitotietä auki jyräävää aurauskalustoa kulkee kuin ratikoita Mannerheimintiellä.

Kilpajuoksua kellon kanssa

Viimein matkustajat kuulutetaan Amsterdamin koneeseen. Löydämme paikat ja istuudumme huojentuneina. Kone irtoaa tuubista, rullaa lupauksia herättävästi odotuspaikalle ja – jämähtää siihen. Kapteeni tiedottaa, että lähtölupaa joudutaan odottamaan epämääräisen ajan Euroopan huonon sään takia. Odotellaan, vilkuillaan kelloa ja laskeskellaan. Jos päästäisiin lähtemään silloin ja silloin, ehtisimme vielä Johannesburgin iltakoneeseen. Kun kone reippaasti kolmatta tuntia myöhässä saa nousuluvan, peli jatkolennon suhteen näyttää jo menetetyltä.

Amsterdamia lähestyttäessä saamme kuitenkin kuulla, ettei Johannesburgin lento ole toistaiseksi päässyt lähtemään myrskyn takia, jolloin meissä herää toivonkipinä. Juoksemme hullun lailla lähtöportille vain todetaksemme, että kone on noussut kymmenisen minuuttia sitten. Palaamme pettyneinä jonottamaan voucheria lentokenttähotelliin kellon lähennessä ja puolta yötä, matkalaukkuja emme saa. Ne pitää tulla tsekkaamaan aamulla ennen Johannesburgin aamulentoa, jolle meidät on siirretty. Päästessämme vihdoon hotellihuoneeseen reippaasti seuraavan vuorokauden puolella nälkä kurnii jo armottomasti vatsassa. Tarjolla on kuitenkin vain suolapähkinöitä, sillä hotellin keittiö on tietenkin yöllä kiinni. Järsimme siis pähkinöitä ja juomme, mitä baari-kaapista sattuu löytymään.

Aamulennolla Johannesburgiin

Aamulla hypätään taksiin ja lähdetään lentokentälle. Sitä ennen on pakko peruuttaa en-

UNOHTUMATON MATKA

nakkoon tilattu Soweton käynti, jolle emme aamulennolta Johannesburgissa enää ehdi. Kentälle päästyämme saamme kenttävirkaileijalta kuulla, etteivät laukkumme ole tulleet lainkaan Helsingin-koneen mukana edellisiltana. Hyvin pyyyhkii. Hän kuitenkin takaa, että laukkujen saavuttua ne siirretään seuraavalle mahdolliselle Johannesburgin lennolle ja tuodaan hotelliimme, koska aiomme jäädä yöksi kaupunkiin. Suunnitelma kuulostaa hyvältä. Nousemme huojentuneina Johannesburgin aamukoneeseen ja ah – saamme vihdoinkin ruokaa!

Lento sujuu melko vähin vaurioin, mitä nyt yläboksin kamat rojahtavat päälleni ja takanani istuvan naisen syliin, kun erehdyn avaamaan luukun ottaakseni repusta luettavaa. En suositu syyllistymään, vaikka pyytelenkin anteeksi kiukkuiselta naiselta, jonka syli on kahvissa. Edessäni istuva riski hollantilainen perheenisä oli tunkenut jälkeemme boksin täyteen nelihenkisen perheensä kampeita ja survonut väkisin luukun kiinni. Syntynyt kalabaliikki ei näytä mitenkään koskettavan häntä. Loppumatkan mies jaksaa ilahduttaa minua potkimalla juomapullokkassiaan jalkatilaani. Mainitsen asiasta lentoemännälle ja kassi siirretään hänen omaan jalkatilaansa, mistä se kohta taas löytää tiensä jalkoihini. Pyydän miestä ottamaan sen pois, mutta hän heittäytyy kuuroksi. Potkiskelen siis loppumatkan kassia takaisin.

Perillä valkoisessa kaupungissa

Laskeudumme Johannesburgiin. Koneen ikkunasta näen uutiskuvista tuttuja muurien ympäröimiä valkoisten asuma-alueita. Uimaltaat kimaltelevat, kaikkialla näkyy kukkivia puita ja kauniita istutuksia. Ilmakin tuoksuu ihan erilaiselta ja mikä parasta, on lämmintä ja aurinko paistaa. Kentän parkkipaikan pysäkillä hotellin pikkubussia odotellessa kylkeen liimautuu muutama musta kaveri juttelemaan niitä näitä ja tarjoamaan edullista kyytiä hotelliin. Mieleeni pompsahtaa tv-uutinen Johannesburgista maailman väkivaltaisimpana kaupunkina, joten emme tartu tarjoukseen. Pikkubussi tulee onneksi ajallaan ja noukkii meidät hotelliin.

Aamuun mennessä matkalaukkumme eivät ole ilmaantuneet hotelliin. – No, eipähän tarvitse roudata niitä kentälle takaisin, yritän suhtautua asiaan ainakin näennäisen positii-visesti. Aamupalan jälkeen kirjaudumme ulos ja suuntaamme kentälle laukkujahtiin. Lentoyhtiön edustaja kertoo pahoitellen, etteivät matkatavaramme ole tulleet Amsterdamista. Kun jatkolentomme Intian valtameren rannalle KwaZulu-Natalin maakuntaan lähtee parin tunnin sisään, vitsit alkavat jo olla vähissä. Taas sovitaan matkatavaroidemme seuraavasta määränpäästä. Annamme virkailijalle osoitteen lomahotelliin, jossa tarkoituksemme

on viettää joulua. Odotellessamme kutsua koneeseen katselemme aikamme kuluksi kentän tohinaa; kaikesta häslingistä näkyy ja varsinkin kuuluu, että Afrikassa ollaan. Kone on pienenpuoleinen matkustajakone, ja lennämme parisen tuntia tärstellen ukkospilviltä näyttävien upeiden nousevien pilvimuodostelmien läpi kohti Intian valtameren rantaa. Laskeudumme siististi ja hotellin pikkubussi hakee meidät kentältä.

Luovuutta kehiin

Perillä resortissa alkaa kirkastua, että nyt ollaan koko lailla korvessa. Hotellialueen verkkoaidan takana näkyy vain matalahkoa tiheäpuustoista metsää, valtamerestä ei vilautakaan. Ajomatkan aikana on nähty vain silmäkantamattomiin lempeästi kumpuilevaa niukkapuustoista maastoa, tien poskessa paikoin viljeltyjä eukalyptuspuupeltoja ja kukkuloiden rinteillä pieniä afrikkalaiskyliä, siinä kaikki. Hotellin päärakennuksen lähelle ryhmittyneet mökit terassiparvekkeineen näyttävät kyllä mukavilta ja nurkalta löytyy myös pienehkö uima-allas. Selitämme vastaanotossa, miksei meillä ole matkatavaroita, ja saamme tietää, ettei lähimaillakaan ole kauppaa, josta voisi ostaa tähän helteeseen soveliaampaa päälle pantavaa. Kaikki hellevaatteethan ovat kadonneissa matkatavaroissa.

Yllämme ovat vain matkasta hikiset t-paidat ja kuumat farkut, vaihtoalusvaatteetkin käsi-pakaasista ovat jo käytössä. Siunaan mielesäni, että älysimme sentään pakata uimapuvut reppuun. Luen esitteestä, että hotellialueella on pieni sukellustarvikekauppa. Suuntaan sinne toivoen, että edes sieltä voisi ostaa jotain. Onhan siellä toki tavaraa – miehille – sortseja, t-paitoja, lippalakkeja, aurinkolaseja, snorkkeleita, sukelluspukuja ja muuta sukelluskamaa. Naisille on vain aurinkolaseja, pari XXL-kokoista uimapukua ja jokunen ohut pareo Tyynenmeren tyyliin. Sekin on parempi kuin ei mitään, joten ostan sellaisen.

Palaan mökkiin ja taiteilen pareon uimapuvun päälle hameeksi. Terassille ilmaantuu jostain kissa, joka jää tuijottamaan touhujani avoimen uteliaasti. En edes yritä arvata, mitä

otuksen päässä liikkuu. Asu saa kelvata paremman puutteessa, ainakin olo on nyt huomattavasti vilpoisampi. Ryhdyn heti nyrkkipyökyille, jotta meillä olisi tarvittaessa jotain puhdasta päälle pantavaa. Sen verran pää on matkustamisesta sekaisin, etten tule ajatelleeksi hotellin pesulapalveluita. Onneksi mökkiin voi tilata syötävää, ettei tarvitse näyttäytyä näissä vetimissä hotellin ravintolassa. Täysi vatsa ja laadukas eteläafrikkalainen valkoviini Afrikan salaperäisiä yöäniä kuunnellessa kohentaa mielialaa kummasti. Alamme pikkuhiljaa sopeutua tilanteeseen.

Intian valtameren syleilyssä

Seuraavana päivänä mieheni lähtee sukeltamaan, jonka vuoksi tänne on tultu. Lähden mukaan päästäkseni itsekin isoon mereen uimaan. Jeepin saapuessa rantaan näen Intian valtameren kunnioitusta herättävät mainingit ja alan epäillä, onko minusta sittenkään uimariksi. Tyydyn toistaiseksi seuraamaan sukellusporukan lähtövalmisteluja. Joukko on kansainvälistä, onhan Mosambikin rajan eteläpuolella sijaitseva Sodwana Bay Etelä-Afrikan sukelluskohteiden kärkeä. Panen joukosta merkille 12–14-vuotiaan vaalean saksalaispojan, joka isäpapan silmän välttäässä pälyilee levottomana merelle päin.

Sukellusporukan kumiveneiden selviytyttyä rantamainingeista väljemmille vesille tallustelen rantaan tutkailemaan tilannetta. Löydän kohdan, jossa mainingit eivät näytä murtuvan niin korkeina rantaan. Kahlaan lähes kainalosyvyteen, mutta yrittäessäni alkaa uida tempaudun odottamatta virtaukseen, joka alkaa viedä minua sivusuuntaan. Onneksi takaa tuleva iso maininki tuuppaa minut kuin räsynuken takaisin rantaan. Kömmin köhien ylös vedestä ja totean itsekseni, että tämä uintireissu oli nyt tässä. Hieman kateellisena katson mustien pikkukaverien ilakointia toisella puolella lahtea, ikää heillä ei taida olla kymmentäkään. Pojat telmivät tyrskyissä kuin saukot.

Uintireissuni on herättänyt rannalla yleistä mielenkiintoa, ainakin sitä selvästi kommentoidaan afrikaansiksi. Paikalliset valkoiset ovat ryhmittyneet valkoisilla maastureillaan riveihin dyynien ja merenrannan väliin pitkien lahden hevosenkengän muotoista rantaviivaa. Jotkut istuvat katoksen varjossa telttatuoleissa – kuka lueskellen, kuka syöden, juoden tai naapurin kanssa jutustellen. Iso osa porukasta pitää parempana istua autossa. Likipitäen kukaan paikallinen valkoinen ei ui eikä missään tapauksessa ota aurinkoa.

Loikin paljasjaloin polttavassa hiekassa 2522 sukeltajien leiriin takaisin. Lepäilen varjossa

lueskellen ja vuorostani salaa rantanaapurieni touhuja tarkkaillen. Sukellusporukan veneiden saapuessa takaisin pelokas poika näyttää olevan pois toltaan ja häntä rauhoitellaan. Saan kuulla, että hän oli pelästynyt näillä vesillä yleistä riuttahaita ja halunnut oitis pintaan paatin turviin. Hotelliin iltapäivällä palatesamme tilanne matkatavaroiden suhteen on ennallaan. Jostain syystä tieto ei kummemmin enää hetkauta.

Luontoretkeilyä

Illalla lähemme mukaan paljon mainostetulle kilpikonnasafarille. Odotukseni ovat korkealla, on aivan mahtavaa päästä omin silmin näkemään jotain tällaista. Oppaana toimiva kuljettaja hehkuttaa ajon aikana, miten hyvät mahdollisuudet juuri tällaisena kuutamoyönä on nähdä kilpikonniin nousevan rannalle munimaan. Hän selostaa seikkaperäisesti, mitä tulemme näkemään ja opastaa, miten rannalla pitää käyttäytyä, jottemme häiritse eläinten puuhia.

Ajamme jeepillä toista tuntia autiota rantaa näkemättä muuta kuin kuun, merta ja hiekkaa. Oppaankin optimismi alkaa vähitellen hiipua ja hän päättää yhtäkkiä, että nyt on sopiva aika pysähtyä syömään eväät. Leiriydymme siis rannalle ihailemaan kuutamoa, mutustelemaan voileipiä ja juomaan olutta. Ainoat näkemämme elävät otukset ovat ne muutamat pelästyneet ravut, jotka osuvat jeepin valoihin könytyssään hiekalta mereen. Valtavat silmäkantamattomiin ulottuvat dyynit ja kuun loisteessa välkehtivä valtameri jäävät silti unohtumattomina mieleen.

Seuraavana päivänä on vuorossa päivän safari Hluhluwe-Imfolozin luonnonpuistoon. Reissusta tuleekin ikimuistoinen: aamukahdeksasta liki neljään tuntiin ei päästä poistumaan jeepistä. Seurapiirirakkoni on kuoppaisen menon ja oppaan suositteleman runsaan nestejuomisen takia kolmen tunnin jälkeen jo puhkeamispisteessä. Yritän jossain vaiheessa varovasti tiedustella oppaalta, voitaisiinko hetkeksi pysähtyä jonnekkin, jotta voisin helpottaa oloani. Tämä tiukkailmeinen metsästysasetta kantava buurien jälkeläinen kieltää sen ehdottomasti. Olen leijonille helppo aamupala, jos

jalallanikaan astun ulos jeepin ulkopuolelle. Asia harvinaisen selvä, kärsimys jatkokoon siis lounaspaikkaan asti.

Bongaan sarvikuonoja, pari kirahvia, halajlevia seeproja, huonosti käyttäytyviä norsunuorukaisia, villisikaperheen, gabelleja, gnuita ja kirkuvan paviaanilauman. Rehellisyyden nimessä on silti myönnettävä, että mainitusta syystä havaintokykyni alkaa olla jo varsin rajallinen lounaspaikkaa lähestyttäessä, etupäässä tuijotan epätoivoisesti kelloa. Sen sijaan ilta-päiväkierto lounaan jälkeen sujuu jeepissä jo ihan mukavasti, kun oma-aloitteisesti vähennän juomista.

Kun mitään ei enää odota

On jouluaaton aatto, rohkaistumme illalliselle hotellin ravintolaan. Tarjolla on mereneläviä ja muita paikallisia herkkuja, joita on jo odoteltu vesi kielellä. Kylmä valkoviini maistuu taas taivaalliselta helteisen päivän jälkeen. Katselemme huvittuneina, miten tukevansorttiset, kirjailija Alexander McCall Smithin sanoja lainatakseni ”perinteisen afrikkalaisen ruumiinrakenteen omaavat” tarjoilijatädit kulkevat keinahdellen omaa tahtiaan keittiön ja pöytien väliä, vaikka paikan valkoinen esinainen yrittää epätoivoisesti saada heihin vauhtia. Afrikassa ei turhan takia hötkyillä. Vain keittiön

puolella kokit huhkivat kuumien pannujensa ja kattiloidensa ääressä hikeä valuen. Homma ei käy kateeksi tässä ilmanalassa.

Ruokaillessamme jutustelemme niitä näitä: mieheni kertoilee sukellusreissusta, itse naureskelen vielä surkeaa uintinäytöstäni ja muistelen safaripäivän koettelemuksiani. Kuin yhteisestä sopimuksesta emme puhu matkailuista. Olemme rattoisasti päässeet jälkiruokaan asti tarjoilijan tullessa kertomaan, että ravintolan ovella olisi pari tyyppiä, joilla on meille asiaa. Nousemme katsomaan, mistä on kysymys. Ovella tosiaan odottelee kaksi nuorta miestä, jotka esittäytyvät kohteliaasti ja kertovat tuoneensa lentoyhtiön toimeksiantosta matkatavaramme. Ei voi olla totta, mikä riemu!

Kuulemme kavereilta matkatavaroidemme kulkeutuneen loppujen lopuksi 300 kilometriä etelämpänä sijaitsevaan maakunnan pääkaupunkiin Durbaniniin, josta he olivat lähteneet tuomaan niitä. Vaatimattomasti kaverukset antavat ymmärtää, ettei runsaan 600 kilometrin ajomatka Afrikan mittakaavassa ole paljon mitään. Palkkioksi he saavat kunnan juomarahat, nyt ei olla köyhiä eikä kipeitä. Saimme kuin saimmekin joululahjat, vaatteet ja muut tarpeelliset tavarat jouluksi oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Toivuttuamme tästä yllättävästä joululahjasta lähetämme kotimaahan

huolestuneille matkakumppaneillemme tekstiviestin, jossa kerromme kaiken olevan nyt hyvin.

Epilogi

Joulufilikseen siis päästiin, vaikka tiukalle meni. Hotellin ravintola oli pannut joulutunnelman luomiseksi parastaan: jostain oli haettu jopa joulupuu turisteja ilahduttamaan. Joulumusakitkin oli kaivettu esiin ja ruoissa pyritty mukailemaan sekä vieraiden että paikallisten makutottumuksia.

Totuuden nimessä on kuitenkin sanottava, että toisin kuin me jouluvalmisteluihin hurrahtaneet pohjoismaalaiset eteläafrikkalaiset tuntuvat suhtautuvan jouluun jotenkin haaleasti. Kysymys joulunvietosta aiheutti vastaajille hetken hämminkiä. – ”No, jouluna me istutaan takapihalla ystävien kanssa ja vähän grillaillaan”, kuvasi omaa joulunviettoaan mieheni johannesburgilainen sukelluskaveri,

paikallinen musiikkituottaja. Hänen matkailubisneksessä toimiva vaimonsa kertoikin suosittellevansa ulkomaisille asiakkailleen, että jos he haluavat viettää joulun Etelä-Afrikassa, kannattaa matkustaa etelään Kapkaupunkiin. Sinne mekin suuntasimme joulun jälkeen.

Saapuessamme Kapkaupunkiin näyteikkunoissa näkyi vielä merkkejä joulusta ja jokuunen ilmoitus joulun ajan tapahtumistakin pisti silmään. Juhlinnan pääpaino oli kuitenkin selvästi uudenvuoden vietossa. Luvassa oli mm. huima vuodenvaihteen iletulitus, jota pääsimme ihailemaan mereltä käsin, sekä paljon erilaisia musiikki- ja muita kulttuuritapahtumia. Eteläafrikkalaiseen rentoon juhlintaan oli helppo mennä mukaan.

Kapkaupungissa kohtasimme myös matkakumppanimme, jotka olivat selvittäneet jännittävän matkan Suomesta Etelä-Afrikkaan tapansa mukaan kommelluksitta – matkatavaroineen päivineen. Mitä sen jälkeen reissulla tapahtui, onkin sitten jo toinen tarina. ■

EIJA RAUTIAINEN, toimittaja
Espoo